

Ehkäisevä hoitotyö avainasemassa ripulin hoidossa Lapsen ja vanhuksen ripulin tehokas nestehoito on hyvä aloittaa jo kotona

Ripulitauti saattaa hoitamattomana aiheuttaa elimistön kuivumisen. Erityisesti pienelle lapselle vaikea kuivuma voi kehittyä hyvin nopeasti. Myös vanhukset kuuluvat riskiryhmään, koska elimistön taipumus nestetasapainon häiriöihin lisääntyy iän myötä.

Jotta kuivumistilaa ei pääsisi syntymään, lapsen ja vanhuksen ripulin nestehoito on hyvä aloittaa apteekista saatavalla ORS-ripulijuomalla (Oral Rehydration Solution) heti ripulitaudin alussa. Ripulijuoman tulee sisältää suoloja ja glukoosia oikeassa suhteessa, jotta nesteen imeytyminen elimistöön on tehokasta ja optimaalista. Näin voidaan vaikuttaa ehkäisevästi vaikean kuivumistilan syntymiseen ja mahdollisesti sairaalahoidon tarpeeseen.

WHO ja Unicef ovat asettaneet kriteerit hyväksyttävälle ORS-ripulijuomalle. Kaikki Suomen markkinoilla olevat ripulijuomat eivät kuitenkaan täytä näitä kriteerejä, minkä vuoksi ripulijuomaa valittaessa tulisi varmistaa, että liuoksen koostumus on WHO:n ja Unicefin suosituksen mukainen.

Suomessa vain Leiraksen Osmosal[®] täyttää nämä kriteerit lukuun ottamatta apteekkien itse valmistamia ORS-jauheita.

Liite 1: Ripulitaudin nestehoito

Lähteet: Mattila ym. Turistiripuli. Matkailijan terveysopas 2007; www.terveysportti.fi , artikkelin tunnus: mat00015; Implementing the New Recommendations on the Clinical Management of Diarrhoea: Guidelines for Policy Makers and Programme Managers. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data 2006; Strandberg. Vanhuksen kuivuminen. www.gernet.fi/artikkelit/dhydr/index.htm.

Lisätiedot:

Malla Hintsala, viestintäjohtaja, Leiras, puh. 0400 207 626, malla.hintsala@leiras.fi
Kirsi Mäkinen, tuoteryhmäpäällikkö, Leiras, puh. 020 746 5009, kirsi.makinen@leiras.fi

Leiras on suomalaisen terveydenhuollon asiantuntija, jonka tuotevalikoimassa on kustannustehokkaita reseptilääkkeitä avo- ja sairaalahoitoon ja kattava valikoima itsehoidon valmisteita. Olemme myös aktiivinen yhteiskunnallinen toimija. Käynnistämiemme hankkeiden avulla olemme halunneet kiinnittää huomiota mm. vanhusten yksinäisyyteen. Leiras antaa aikaansa vanhusten auttamiseen omalla vapaaehtoisohjelmallaan. Leiras kiittää -hankkeen avulla tarjoamme mahdollisuuden kiittää terveydenhoidon ammattilaisia hyvästä hoidosta osoitteessa kiitokset.fi. Leiraksen emoyhtiö Nycomed on voimakkaasti kasvava maailmanlaajuinen lääketalo. www.leiras.fi

OSMOSAL[®]-jauhe oraaliliuosta varten. Vaikuttavat aineet: Natriumkloridi, kaliumkloridi, natriumsitraattidihydraatti ja glukoosi. **Käyttöaiheet:** Osmosal[®]-oraaliliuos on tarkoitettu lasten ja aikuisten äkillisen ripulitaudin hoitoon korjaamaan ja estämään elimistön veden ja suolojen menetystä. **Annostus ja antotapa:** Käyttövalmista Osmosal[®]-oraaliliuosta saadaan sekoittamalla yksi pussillinen (10,65 g) 500 ml:aan vettä. Liuos juodaan tai annetaan lääkärin valvonnassa nenä-mahaletkun avulla mahalaukkuun. Osmosal[®]-liuoksen annostus riippuu potilaan painosta ja nestehukasta. Ennen käyttöä tulee tutustua pakkausselosteeseen ja selosteessa olevaan annostusohjeeseen. **Vasta-aiheet:** Vaikeaan kuivumistilaan tai sokkiin johtanut ripuli. Potilaan tajuttomuus. **Käyttöön liittyvät varotoimet:** Annossuosituksia ei tule ylittää ilman laboratoriotutkimuksiin perustuvaa nesteen ja elektrolyyttien tarpeen arviointia. Liuosta ei ole tarkoitettu janojuomaksi. **Haittavaikutukset:** Osmosal[®]-oraaliliuksella ei ole todettu olevan haittavaikutuksia, kun sitä käytetään annossuositusten mukaisesti. **Raskaus ja imetys:** Osmosal[®]-oraaliliuosta voidaan käyttää raskauden ja imetyksen aikana. **Korvattavuus:** Ei-korvattava itsehoitolääke. Hinta ja pakkaus: (VMH, sis. ALV:n 12/2008) 2 x 10,65 g, jauhe oraaliliuosta varten 11,29 €. Lisätietoja: Oy Leiras Finland Ab, puh. 020 746 5000, www.leiras.fi

54/09 O 2.2009

Ripulitaudin nestehoito

Suolistotulehdukset kuuluvat ihmisen yleisimpiin infektioihin. Tavallisimpia suolistoinfektioita ovat talvisin ja keväisin liikkuvat virusten aiheuttamat ripuli- ja oksennustaudit. Ripuliksi kutsutaan tautia, jossa on neljä vetisen löysää ulostusta vuorokaudessa tai kolme kahdeksan tunnin aikana. Ripuliin liittyy usein mahan kouristelua, pahoinvointia ja oksentelua. Ripuliin voi joskus liittyä korkeaakin kuumetta. (Lähde: Huovinen. Suolistotulehdukset aikuisilla. Lääkärikirja Duodecim 2008; www.terveysportti.fi, artikkelin tunnus dlk00608)

Jo päivän kestänyt ripuli voi aiheuttaa pienelle lapselle elimistön kuivumisen. Vanhukset kuuluvat myös riskiryhmään, koska elimistön taipumus nestetasapainon häiriöihin lisääntyy iän myötä.

Ripulitaudin ensisijaista hoitoa on aina lepo ja nestehoito. Nestehoito on hyvä aloittaa apteekista saatavalla ORS-ripulijuomalla (Oral Rehydration Solution) eli Osmosal[®]-valmisteella heti ripulitaudin alussa. Näin voidaan vaikuttaa ehkäisevästi vaikean kuivumistilan syntymiseen ja mahdollisesti sairaalahoidon tarpeeseen.

Ripulijuoman lisäksi pitää juoda vettä ja muita nesteitä, esim. laimeaa mehua. Voimakkaasti sokeroituja juomia tulee välttää, koska nesteen liiallinen sokeroituisuus voi pahentaa ripulia. Ikäihmisillä janon tunne voi lisäksi olla kadonnut, ja siksi heidän tulee pitää erityistä huolta juomisestaan.

Lääkäriin tulee lähteä aina, jos

- ripuli tai oksentelu on rajua tai yleistila on heikentynyt
- ripulia sairastava lapsi on alle 6 kuukauden ikäinen
- ripuli kestää yli 5 vrk
- ripuli on veristä
- vatsakipu on jaksottaista
- hoidon toteutus ei ole kotona mahdollista.

Osmosal[®] ripulin nestehoittoon

ORS-ripulijuoman, kuten Osmosal[®]-valmisteen, tulee sisältää suoloja ja glukoosia oikeassa suhteessa, jotta nesteen imeytyminen elimistöön on tehokasta. Tämän vuoksi WHO ja Unicef ovat asettaneet kriteerit hyväksyttävälle ORS-ripulijuomalle. Leiraksen Osmosal[®] on ainoa WHO:n ja Unicefin suositusten mukainen ORS-ripulijuoma Suomessa lukuun ottamatta apteekkien itse valmistamia ORS-jauheita.

Leiraksen Osmosal[®] korjaa ja estää tehokkaasti elimistön veden ja suolojen menetystä ripulitaudin yhteydessä. Osmosal[®]-hoito on tärkeää aloittaa heti ripulitaudin alussa, jotta kuivumistilaa ei pääse syntymään. Osmosal[®]-ripulijuomaa voidaan käyttää koko ripulin ajan. Yleensä ei kuitenkaan ole tarvetta yli 3–4 vuorokautta kestävään hoitoon.

Osmosal[®]-ripulijuomaa ja muita nesteitä annetaan potilaan painoon perustuvan taulukon mukaisesti (ks. yllä). Vuorokaudessa juodun nesteen määrää on helppo seurata nestepäiväkirjan avulla (tulostettavissa osoitteessa www.osmosal.fi). Lapselle ripulijuomaa voidaan antaa pieni määrä kerrallaan esimerkiksi ruokalusikalla. Jos lapsi oksentelee, kylmä juoma pysyy sisällä lämmintä paremmin.

RIPULIPOTILAAN NESTETARVE VUOROKAUDESSA

Paino (kg)	Kokonais-tarve (dl)	Osmosal [®] (dl)	Vesi (dl)	Muu neste (dl)
5	8,3	3,5	2,1	2,7
6	10	4,2	2,5	3,3
7	10,5	4,4	2,6	3,5
8	11	4,6	2,8	3,6
9	11,5	4,8	2,9	3,8
10	12	5	3	4
12	13	5,4	3,2	4,4
14	14	5,8	3,5	4,7
16	15	6,2	3,7	5,1
18	16	6,6	4	5,4
20	17	7	4,2	5,8
30	19	8	4,8	6,2
40	21	9	5,4	6,6
50	23	10	6	7
70	27	12	7,2	7,8

Viitteet: Mattila ym. Turistiripuli. Matkailijan terveysopas 2007; www.terveysportti.fi, artikkelin tunnus mat00015.
Huovinen. Suolistotulehdukset aikuisilla. Lääkärikirja Duodecim 2008; www.terveysportti.fi, artikkelin tunnus dlk00608.
Ashorn ym. Lapsen ripuli ja oksentelu. Lääkärin käsikirja 2005; www.terveysportti.fi, artikkelin tunnus ykt00766.
Implementing the New Recommendations on the Clinical Management of Diarrhoea: Guidelines for Policy Makers and Programme Managers. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data 2006.

OSMOSAL[®]-jauhe oraaliliuosta varten. Vaikuttavat aineet: Natriumkloridi, kaliumkloridi, natriumsitraattidihydraatti ja glukoosi.
Käyttöaiheet: Osmosal[®]-oraaliliuos on tarkoitettu lasten ja aikuisten äkillisen ripulitaudin hoitoon korjaamaan ja estämään elimistön veden ja suolojen menetystä. **Annostus ja antotapa:** Käyttövalmista Osmosal[®]-oraaliliuosta saadaan sekoittamalla yksi pussillinen (10,65 g) 500 ml:aan vettä. Liuos juodaan tai annetaan lääkärin valvonnassa nenä-mahaletkun avulla mahalaukkuun. Osmosal[®]-liuoksen annostus riippuu potilaan painosta ja nestehukasta. Ennen käyttöä tulee tutustua pakkausselosteeseen ja selosteessa olevaan annostusohjeeseen. **Vasta-aiheet:** Vaikeaan kuivumistilaan tai sokkiin johtanut ripuli. Potilaan tajuttomuus. **Käyttöön liittyvät varoitimet:** Annossuosituksia ei tule ylittää ilman laboratoriotutkimuksiin perustuvaa nesteen ja elektrolyyttien tarpeen arviointia. Liuosta ei ole tarkoitettu janojuomaksi. **Haittavaikutukset:** Osmosal[®]-oraaliliuksella ei ole todettu olevan haittavaikutuksia, kun sitä käytetään annossuositusten mukaisesti. **Raskaus ja imetys:** Osmosal[®]-oraaliliuosta voidaan käyttää raskauden ja imetyksen aikana. **Korvattavuus:** Ei-korvattava itsehoitolääke. Hinta ja pakkaus: (VMH, sis. ALV:n 12/2008) 2 x 10,65 g, jauhe oraaliliuosta varten 11,29 €. Lisätietoja: Oy Leiras Finland Ab, puh. 020 746 5000, www.leiras.fi

54/09 O 2.2009